

Drie uur geroezemoes in het algemeen

Door MARJOLEINE DE VOS

Voorstelling: Restauratie door Maatschappij Discordia i.s.m. toneelspelersgezelschap Stan en Dito Dito. Spelers: Waas Gramser, Jan Joris Lamers, Matthias de Koning, Annet Kouwenhoven, Frieda Pittoors, Damiaan de Schrijver, Sarah de Roo e.a.

Gezien: 22/6 Toneelschuur Haarlem. Nog te zien aldaar t/m 4 juli

"Het gaat godzijdank weer over toneel," zegt een stem van achter een houten wand.

Zo is het ook en dat is meteen het meest samenhangende wat er over deze 'Fin de saison'-voorstelling van Discordia, uitgebreid met twee Vlaamse gezelschappen, te zeggen valt. Het is trouwens ook een van de weinige verstaanbare zinnen in de voorstelling 'Restauratie'. Wat wordt er gerestaureerd? Brecht? Flarden uit zijn werk drijven af en toe boven in een wirwar van geluiden. Zorgvuldig verspreid opgehangen microfoons maken elke handeling - het verschuiven van een stoel, het neerzetten van een bord, het verscheuren van kranten - tot een luidruchtige aangelegenheid. Een acteur die net naast zo'n microfoon een zin uitspreekt komt niet boven de tot hoofdgeluiden gepromoveerde bijgeluiden uit. En dus staan degenen die wat zeggen meestal net naast zo'n microfoon. Alleen als dat eens niet het geval is, kan het publiek, op bijzonder ongemakkelijke wrakke stoeltjes gezeten, een paar zinnen van het een of ander opvangen.

De ruim twintig acteurs lopen bedrijvig af en aan, storten een berg soldatenschoenen op de vloer, vouwen een lap, stapelen kisten op elkaar, dekken de tafels voor de soep die het publiek na het tweede bedrijf geserveerd krijgt, leggen boekjes op stapels, fluisteren elkaar wat in, kleden zich uit, kleden zich aan, geven regieaanwijzingen, repeteren een paar zinnen, lezen teksten voor van grote vellen, schieten met kermisgeweren, zijn, kortom, de hele tijd druk in de weer. Niet met het spelen van een stuk, maar met bezig zijn op het toneel. Dat is ook knap natuurlijk, dat acteurs zo lang (drie uur) bedrijvigheid en geroezemoes in het algemeen weten te veroorzaken, maar na een half uur ontstaat er toch een verlangen naar iets meer dan dat. Na hooguit drie kwartier verdwijnt de behoefte om nog iets te verstaan. En na een uur is ook elke behoefte om nog langer te blijven verdwenen, maar helaas, het eind is voorlopig nog niet in zicht.

Waarschijnlijk zijn wij getuige van de achterkant van toneelspelen, van datgene wat het publiek anders nooit te zien krijgt: voorbereidingen en repetities waaraan elke samenhang of duidelijke structuur ontbreekt. Waarom moeten we dat zien? Om te begrijpen dat een toneelstuk ook niet zo maar tot stand komt? Dat er heel wat aan vooraf gaat? Dat er veel geluid bij te pas komt? Dat er ook veel requisieten te gebruiken zijn? Dat het een wonder is dat er ooit nog samenhang ontstaat? Dat is allemaal waar, maar opmerkelijk is het niet. Het is of je in plaats van een boek te lezen een schrijver ziet zitten krassen, blaadjes weggooiden en af en toe wat mompelen. Wist u dat dit allemaal vooraf gaat aan het publiceren van een boek? Ja, dat wisten we.

Om het onaffe, onvoorstellingsachtige van de voorstelling te benadrukken is er geen toneellicht, de deuren naar de straat staan open, door luiken valt het licht van de zomeravond naar binnen. Het wordt langzaam donker. Iemand leest een lijst voor met dingen die nog moeten komen of die al geweest zijn. "34. Het aantrekken van de schoenen." "80. Ongeoefend toneel." Tja, zo kan het ook. Je leest je plannen voor en presenteert die dan maar meteen als resultaat. "86. Het meten van de bovenlichamen." "83. De oude man met de stok."

Dit is een 'specimen van het fin de siècle' zegt een blaadje waarop een paar zinnen geschreven staan die misschien als toelichting opgevat kunnen worden. Het past

beslist bij de stomvervelende mode van dit fin de siècle om alleen maar verbrokkeling te presenteren. Om vooral niets rechtstreeks te zeggen, vooral geen verhaal te vertellen, vooral niets af te maken, vooral heel veel diepzinnigheid te suggereren bij een minimale inhoud.

"Het publiek verveelt zich", mochten we verschillende keren vanaf het toneel vernemen. Dat was waar.

Foto: Annet Kouwenhoven in 'Restauratie' door Maatschappij Discordia